

Toespraak van minister Kamp (SZW) bij het afscheid van SER-voorzitter Rinnooy Kan op 6 september 2012 in Den Haag

Alexander, drie weken geleden zag ik dat je prominent aanwezig was – jouw aanwezigheid is altijd prominent – op een ledenvergadering van een keurige, niet te grote politieke partij. Dat zouden méér mensen moeten doen, lid worden van een politieke partij, liefst net zijn allen van minder partijen, zich actief met de politiek bemoeien en met elkaar zorgen voor wat meer stabiliteit en consistentie.

We hebben het ons moeilijk gemaakt in de politiek. Volgende week vinden weer Tweede Kamerverkiezingen plaats, voor de vijfde keer binnen tien jaar (2002, 2003, 2006, 2010 en 2012). Vijf keer eerst een periode dat niet meer vruchtbaar samengewerkt wordt in een kabinet omdat meningsverschillen niet meer overbrugd kunnen worden, dan de val van het kabinet en het demissionair worden, vervolgens een verkiezingscampagne en coalitieonderhandelingen. Gemiddeld duurt zo'n periode een jaar. Vijf keer een jaar – in een periode van tien jaar – dat het landsbestuur pas op de plaats maakt en afwacht.

Stel je een bedrijf voor met vijf keer in tien jaar een complete directiewisseling, vijf jaar stilstand, vijf keer een koerswijziging. Dat bedrijf zou niet meer bestaan.

Achter de schermen op de ministeries en de uitvoeringsorganisaties van de rijksoverheid is de impact ook groot. Een nieuw kabinet betekent tegenwoordig een nieuwe taakstelling om de overheid te verkleinen. De taakstelling voor vier jaar waartoe in 2010 werd

besloten was groot. Nu – pas twee jaar later – zit er een volgende taakstelling aan te komen, bóvenop die vorige, die dus eigenlijk voor vier jaar bedoeld was. Kleiner kan, als politiek keuzes gemaakt worden over extensiveren, of als uit doorlichtingen blijkt dat op onderdelen efficiëncy-winst mogelijk is. Zonder keuzes of doorlichtingen en met opeenstapeling van taakstellingen, lopen we risico met onze overheidsvoorzieningen. Afbreken daarvan is gemakkelijk, later weer opbouwen is zeer veel moeilijker.

Een nieuw kabinet betekent ook koerswijzigingen, ander en nieuw beleid. In onze complexe en gereguleerde samenleving betekent dat onder andere stelselwijzigingen en wetgeving. Bijvoorbeeld één nieuwe wettelijke regeling – Werken naar Vermogen – voor mensen die al dan niet tijdelijk of gedeeltelijk van een uitkering afhankelijk zijn. Vele tientallen hooggekwalificeerde ambtenaren werken er onder hoge politieke druk meer dan een jaar keihard aan, tot van de ene dag op de andere het wetgevingsproces stil komt te liggen. Kabinetscrisis! Hetzelfde met de wet ter uitwerking van het Pensioenakkoord.

Wij weten dat Nederland gewoon blijft bestaan, maar jij en ik weten ook, Alexander, dat het wringt. Politieke instabiliteit in een tijd dat sommige Europese landen zonder hulp failliet zouden gaan, de risico's voor de overige landen toenemen, het voortbestaan van banken van overheden afhankelijk is en de besluitvorming destijds over de instelling van een Europese munt wordt bekritiseerd, maar ook

politieke instabiliteit in een tijd dat in ons eigen land de vakbeweging in zwaar weer terecht is gekomen en de polder modderig wordt.

Jij, Alexander en velen van ons die hier aanwezig zijn, voelen ons verantwoordelijk om ons land goed – als het even kan beter – uit deze situatie te laten komen. Wij analyseren, zoeken naar raakpunten, proberen het eens te worden over oplossingen, willen daar afspraken over maken en die vervolgens uitvoeren. Jij bent één van ons, maar meer nog, jij maakt deel uit van de kopgroep en neemt het voortouw. Dat doe je al decennia, waarvan de laatste zes jaar bij de Sociaal Economische Raad. Daar zijn de mensen bij elkaar waar we het óók van moeten hebben: de georganiseerde werknemers en werkgevers, de wetenschappers en daar liggen de verbindingen met het kabinet, de ministeries, de volksvertegenwoordiging en de politieke partijen.

In de vooraanstaande functies die jij in die decennia hebt bekleed, waaronder de functie van SER-voorzitter, heb jij geweten hoe het allemaal werkt, een visie gehad, bruggen geslagen en resultaten geboekt. Wie met jou samen werkt, doet dat met plezier en met respect.

Dat geldt ook voor mijzelf. Als jij op beschaafde wijze kritiek uitoefent – ik kan me niet voorstellen dat je het ook op onbeschaafde wijze zou kunnen doen – dan voel ik me uitgenodigd tot luisteren, nadenken en overwegen hoe iets beter zou kunnen. En dat doe ik dan in de prettige wetenschap dat jij met kritiek altijd een positieve bedoeling hebt.

En die resultaten – in de vorm van adviezen van de SER aan de politiek – zijn bereikt, ook in de moeilijke omstandigheden van de afgelopen jaren. Ik noem de adviezen over hoe om te gaan met de groeiende groep zelfstandigen zonder personeel, over de chemie tussen groen en groei en over de afstemming van werk, kinderopvang en school. Even belangrijk is dat je hebt gedaan wat mogelijk was om de SER in de komende jaren óók relevante adviezen te laten geven over de taaie polderproblemen die nu aangepakt en opgelost moeten worden: de duurzame inzetbaarheid van werknemers, de toekomstige krapte op de arbeidsmarkt, de lage arbeidsdeelname van niet-westerse allochtonen, de verontrustende stijging van het beslag van de zorgkosten op de inkomens, de spanning tussen de behoefte van werkgevers aan flexibiliteit en van werknemers aan zekerheid, het behoud van het draagvlak bij jongeren voor de collectieve werknemerspensioenen, om maar eens wat te noemen.

Ik heb het gehad over de politiek en de SER, maar er is veel meer, weet als geen ander

de voorzitter van de commissie Leraren en de commissie Duurzame Financiering Landschap

de voorzitter van de raad van toezicht van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de raad van toezicht van de stichting Lezen en Schrijven

de voorzitter van de coalitie voor de Kennis Innovatie Agenda

de voorzitter van het bestuur van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen,

slechts een greep uit de vele nevenfuncties die jij met voorbeeldige inzet en betrokkenheid hebt vervuld of nog vervult.

Jij bent een man van grote gaven en – belangrijker nog – van grote verdiensten. Dat verdient waardering en dat krijgt waardering. Het is een eer te mogen meedelen dat op grond van al zijn verdiensten, het Hare Majesteit heeft behaagd om Alexander Rinnooy Kan te benoemen tot commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. Alexander, ik verzoek je naar voren te komen en mij de gelegenheid te geven jou te tooien met de bijbehorende versierselen.